

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فنون دوازدهم
درس پنجم
اختیارات شاعری

تهیه کننده: شورانگیز مرتضوی
ناحیه یک آموزش و پرورش
دبیرستان حضرت زهرا(س) و مهر

اختیارات
شاعری

اختیارات زبانی

اختیارات وزنی

اختیارات زبانی

شاعر آن را با نحوه بیان و شیوه تلفظ خود نشان می دهد.

1- حذف همزه

بر دو نوع است:

2- تغییر کمیت مصوت ها:

الف) بلند تلفظ کردن مصوت های کوتاه
ب) کوتاه تلفظ کردن مصوت های بلند

حذف همزه

اگر همزه بین یک صامت و یک مصوت بیاید
حذف می گردد.

مثال:

نظر از = ر صامت و ساکن / ا = همزه / - (همزه مابین حذف می گردد = ن + ظ + ر ز)
گفت ای = ت صامت و ساکن / ا = همزه / - (حذف همزه = گف + ی)
بر آید = / جنگ آور =

تغییر کمیت مصوت ها

به ضرورت وزن شعر، مصوت کوتاه را بلند یا برعکس تلفظ می کنیم.

مثال: که / پرنده / تو / نه = همگی کوتاه اند
تبدیل به بلند می شوند.

خانه ی من / کتاب من = ی / ب = کوتاه اند
بلند می شوند.

گفت و گو/ هوا و هوس = ت / و = کوتاه به بلند

مصوت کوتاه پایانی

نقش نمای اضافه
(- بین دو واژه)

عطف/واو ربط

بلند تلفظ
کردن
مصوت
های
کوتاه:

کوتاه تلفظ کردن
مصوت های بلند

در کلماتی که به مصوت بلند (و/ی) ختم می شوند

در صورتی که بعد از آن ها مصوتی بیاید شاعر اختیار دارد ک مصوت های بلند را کوتاه تلفظ کند.

نکته: ما بین دو مصوت (ی صامت) می آید.

مثال: **آهوی** (هر دو مصوت هستند پس ی صامت بینشان می آوریم و **و**) را از بلند به کوتاه تبدیل می کنیم. = **آهو یی**

در کلمات تک هجایی مثل: (بو / مو / رو / جو و...) هیچگاه کوتاه نمی شود.

توجه 1

استثناء

واژه تک هجایی (سو)
در صورت اضافه شدن
ممکن است کوتاه شود

مثال:
سوی کعبه

مصوت بلند (ی) در برخی کلمات همیشه کوتاه است

توجه 2

مثال:

بیا

گیاه

نیاز

زیاد

عامیانه

بیاموز

و...

خود
ارزیابی
ص 54

کدام اختیار شاعری با توجه به کمانک در هر مورد دیده می شود؟

ساقی ما (-uu-)(-u- -) سا قی یِ ما

بِهانه ()

آهوی دشت ()

درختِ دوستی ()